

Deel 2

Waar heeft dit Mottenkasteel met kapel en boerderij van de familie Uyterliere nu precies gestaan? Kaartmateriaal uit de twaalfde eeuw is niet beschikbaar, maar onderzoek in vele archiefstukken heeft aangetoond dat het kasteel heeft gestaan ongeveer halverwege de boerderij van de familie Buitelaar en de inmiddels gesloopte boerderij van de familie Varekamp. Op het oudst beschikbare kaartmateriaal uit 1595 is het kasteel niet meer te zien, maar wel een kasteelboerderij met een kapellewerf. Duidelijk zichtbaar zijn de contouren van een deel van de oude slotgracht rond het kasteel. Deze slotgracht is in de loop der eeuwen onopvallend in het slotenpatroon van de Oude Lierpolder opgenomen. Het smalle toegangspad vanaf de Noordlierweg naar het kasteel werd later 'het Laantje' genoemd en ligt er voor een groot deel nog. Nu is het eerste stuk de toegang naar de boerderij van de familie Buitelaar en gaat het daarna over als fiets- en voetpad richting het Zwethkanaal.

Het Capelleland bestond uit twee stukken land, grenzend aan de kasteellocatie. In de vorige eeuw werd dit landbouwperceel eigendom van de familie Buitelaar. Ter herkenning van deze locatie: hier is in 2017 een modern kassencomplex langs de Noordlierweg verrezen.

Het Mottenkasteel van de heren van De Lier werd mogelijk al rond 1350 afgebroken tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten. De kapel was al eerder gesloopt of gesloten en zeer waarschijnlijk rond 1245, het moment waarop een nieuwe kerk midden in De Lier gebouwd werd. Wat er precies met de overgebleven bouwmaterialen is gebeurd, is niet bekend. Een deel werd ongetwijfeld hergebruikt, maar wel is duidelijk dat ook delen van het metselwerk en de fundering in de slotgracht terecht zijn gekomen. Dhr. A. Varekamp was in de twintigste eeuw eigenaar van deze landbouwgronden en hij trof bij ploegwerkzaamheden regelmatig scherven en puinresten aan. Toen in 1975 het Nieuwe Kanaal werd gegraven tussen de Lee en de Zweth, liep het tracé precies over de vermoedelijke locatie heen waar kasteel Uyterliere gestaan moest hebben. Tijdens en na de graafwerkzaamheden voor het kanaal heeft de Historische Werkgroep Oud De Lier historisch onderzoek gedaan en daarbij onder andere een groot aantal kloostermoppen uit de oude slotgracht gehaald. Er werd zelfs nog een gave houten paal aangetroffen van de slotgrachtbrug. Jaarringenonderzoek toonde aan dat deze boom halverwege de elfde eeuw gekapt was!

De heren van De Lier zijn na de afbraak van hun Mottenkasteel elders gaan wonen op buitenplaatsen rondom De Lier. Zij vormen een lange rij namen die we nu nog kunnen herkennen bij de straatnaamgeving in de wijk Uitterlier.

Rond het midden van de dertiende eeuw, na aanleg van de grote Maasdijk, kwamen er meer mensen in het gebied wonen en groeide de behoefte om in De Lier een eigen kerk te hebben. Omdat de wegen nog smal en van slechte kwaliteit waren, was het Leewater een betere optie om goederen te vervoeren. Met kleine houten scheepjes kwamen het transport en de handel langzaam op gang. Het ligt voor de hand dat de mensen die zich in dit nieuwe gebied wilden vestigen, ook kort bij het Leewater gingen wonen. Zo ontstond er een kleine gemeenschap die dicht bij de huidige A.D. Vosstraat moet zijn begonnen.

Het gebied ten zuiden van de Lee viel onder de moederkerk in Maasland, maar de dagelijkse loopafstand naar de kerk in Maasland werd als een te grote belasting ervaren. De bewoners van het veel oudere Burgersdijk, het gebied rond de huidige Burgerdijkseweg, vroegen de bisschop van Utrecht toestemming om een eigen kerk in De Lier te stichten en die kregen ze in juli 1245. Algemeen wordt aangenomen dat de stichting van een eigen kerk ook het formele begin van de

dorpsgemeenschap aangaf. En daarmee is het 750-jarig bestaan van De Lier in 1995 verklaard. De tekst van de oorkonde is bewaard gebleven en die luidde als volgt:

Wij – Otto, door Gods genade bisschop van Utrecht – maken het volgende bekend aan alle gelovigen, zowel aan hen die thans leven als aan hen die in de toekomst zullen leven: op verzoek van onze gelovigen staan wij toe aan de mensen, die wonen vanaf De Lier-Oosteinde tot aan de Maas, en vanaf de Burgerschee tot aan de parochie Naaldwijk, een kapel te bouwen binnen de grenzen van dit gebied. Zij mogen daar een doopvont en een kerkhof hebben. Zij mogen echter aldus geen inbreuk maken op andermans rechten.

Wij stellen hierbij de voorwaarde dat bedoelde mensen aan de kapel zulke giften zullen afstaan, dat de priester die daar dienst doet, redelijk goed kan bestaan van de inkomsten aan die kapel verbonden.

En met toestemming van allen, wier toestemming is vereist, zullen zij geheel los staan van bovenbedoelde moederkerk, met deze uitzondering, dat zij – zoals zij tot nu toe gewend waren – de samenwerking met de moederkerk zullen voortzetten.

Gegeven in het jaar des Heren 1245, in de maand juli.